

**ŞUBAT 2020 VE ÖNCESİ TARİH BASKILI
İNSAN HAKLARI VE KAMU ÖZGÜRLÜKLERİ
DERS KİTABINA İLİŞKİN DÜZELTME CETVELİ**

1. Önsözden sonraki, sayfa xiii, "Kısaltmalar" başlığı eklenmiştir.

Kısaltmalar

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

BK: Borçlar Kanunu

ABT: Afrika Birliği Teşkilatı

ADT: Amerikan Devletler Teşkilatı

AfİHHS: Afrika İnsan ve Halkların Hakları Sözleşmesi

AİHHM: Afrika İnsan ve Halkların Hakları Mahkemesi

AİHM: Amerikalılararası İnsan Hakları Mahkemesi

AfİHHK: Afrika İnsan ve Halkların Hakları Komisyonu

AGİK: Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı

AGİK: Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı

AİD: Amme İdaresi Dergisi

AİHS: Amerikan İnsan Hakları Sözleşmesi

AK: Avrupa Konseyi

AMK: Anayasa Mahkemesi Kararı

AMKD: Anayasa Mahkemesi Kararları Dergisi

ASŞ: Avrupa Sosyal Şartı

AY: Anayasa

BDT: Bağımsız Devletler Topluluğu

BM: Birleşmiş Milletler

BMMYK: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği

CMK: Ceza Muhakemesi Kanunu

ÇHS: Çocuk Hakları Sözleşmesi

D.: Daire

Dy: Danıştay

E.: Esas

EHRR: European Human Rights Review

ESK: Ekonomik ve Sosyal Konsey

ESKHS: BM Ekonomik Sosyal ve Kültürel Haklar

Sözleşmesi

ESKHK: Ekonomik Sosyal ve Kültürel Haklar Komitesi

GİS: Göçmen İşçiler Komitesi

HMK: Hukuk Muhakemeleri Kanunu

İHAK: İnsan Hakları Avrupa Komisyonu

İHAM: İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi

İHAS: İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi

İHEB: İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi

İHK: İnsan Hakları Komisyonu

İKK: İşkenceye Karşı Komite

İHYK: İnsan Hakları Yüksek Komiserliği

İKS: İşkenceye Karşı Sözleşme

İMT: İngiliz Milletler Topluluğu

İYUK: İdari Yargılama Usulü Kanunu

K.: Karar

KHK: Kanun Hükmünde Kararname

KKAKS: Kadınlara Karşı Irk Ayrımcılığın Kaldırılm Sözleşmesi

KSHS: BM Kişisel ve Siyasal Haklar Sözleşmesi

m.: Madde

NGO: Non-Government Organizations

OECD: Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı

OSCE: Organization for Security and Cooperation in Europe

Prot.: Protokol

RG: Resmi Gazete

TCK: Türk Ceza Kanunu

TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi

UAD: Uluslar arası Adalet Divanı

UAÖ: Uluslararası Af Örgütü

UCM: Uluslararası Ceza Mahkemesi

UÇÖ: Uluslararası Çalışma Örgütü

UNESCO: BM Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü

2. Ünite 2, sayfa 48, *Bölgesel Kaynaklar* başlığından önce aşağıda verilen başlıklar eklenmiştir.

Engellilerin Haklarına İlişkin Uluslararası Sözleşme

Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme (EHİS), BM Genel Kurulu'nun 13 Aralık 2006 tarihli ve A/RES/61/106 tarihli kararıyla kabul edilmiş ve 3 Mayıs 2008 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Türkiye, Sözleşme'yi 30 Mart 2007 tarihinde imzalamıştır. TBMM'ce 3 Aralık 2008 tarih ve 5825 sayılı Kanunla onaylanmasının uygun bulunması üzerine, Sözleşme'nin 27 Mayıs 2009 tarih ve 2009/15137 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile onaylanmış ve 28 Ekim 2009 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Türkiye'nin Sözleşme'ye ilişkin bir çekince veya beyanı söz konusu değildir. EHİS engelli bireylerin insan haklarının korunmasını, teşvik edilmesini ve geliştirilmesini sağlamak üzere devletlerin yükümlülüklerini açıklığa kavuşturmaktadır. Sözleşme, yeni haklar ortaya koymamakla birlikte mevcut insan hakları sözleşmelerini engelliler açısından tamamlayıcı bir nitelik taşımaktadır.

Sözleşme, bir başlangıç kısmı ile 50 maddeden oluşmaktadır. 1 ilâ 9. maddeler

Sözleşme'de güvence altına alınan hak ve özgürlüklerin tümü bakımından uygulanması gereken tanım ve ilkeleri ortaya koymuş; 10 ilâ 30. maddeler güvence altına alınan hak ve özgürlükleri ayrıntılı olarak düzenlemiş; 31 ilâ 50. maddelerde ise Sözleşme'nin uygulanmasına ilişkin "istatistik ve veri toplama" gibi teknik hususlar ile Sözleşme'nin uygulanmasının izlenmesine ilişkin mekanizma ve yürürlükle ilgili hususlar düzenlenmiştir.

Engellilerin Haklarına İlişkin Uluslararası Sözleşmeye Ek İhtiyari Protokol

Protokol, BM Genel Kurulu'nun 13 Aralık 2006 tarih ve A/RES/61/106 sayılı kararıyla kabul edilmiş, 3 Mayıs 2008 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Türkiye İhtiyari Protokol'ü 28 Eylül 2009 tarihinde imzalamıştır. TBMM tarafından, 3 Aralık 2014 tarih ve 6574 sayılı Kanunla onaylanmasının uygun bulunması üzerine, Protokol 26 Ocak 2015 tarih ve 2015/7230 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile onaylanmıştır.

Protokol ile bu Protokole taraf bir Taraf Devlet tarafından EHİS'in ihlal edildiğini iddia eden bireyler ya da bunlar adına hareket eden birey ya da grupların yapacağı başvurunun Engelli Hakları Komitesi tarafından alınması ve incelenme yetkisi düzenlenmiştir.

Herkesin Zorla Kaybedilmeye Karşı Korunmasına İlişkin Uluslararası Sözleşme

BM Genel Kurulu'nun 20 Aralık 2006 tarih ve 61/177 sayılı kararıyla kabul edilmiş ve 23 Aralık 2010'da yürürlüğe girmiştir. Türkiye, Sözleşmeye taraf değildir.

Sözleşme zorla kaybetmeyi (m.2) tanımlamakta ve ilk kez devletleri bağlayıcı hukuki yükümlülükler getirmektedir. Bunlar arasında; zorla kaybedilme fiillerini soruşturmak üzere gerekli önlemleri alma ve sorumlularını yargı önüne çıkarma (m.3), zorla kaybedilmelerin ceza kanunu çerçevesinde suç sayılmasını sağlayacak önlemleri alma (m.4), temelde "özgürlüğünden yoksun bırakma olgusunun inkarını" ya da "kayıp kişinin akıbetinin veya bulunduğu yerin gizli tutulmasını" engellemek amacıyla bir dizi güvence tanıyarak kaybedilmeyi önleme (m.17, 18, 19, 20, 21 ve 22), özgürlüğünden yoksun bırakma emrini vermeye yetkili makamların ve özgürlüğünden yoksun bırakılmanın koşullarının açıkça belirlenmesi (m. 17/2-a), gözaltında tutulan kişiye ailesiyle ve avukatıyla görüşme hakkının tanınması, özgürlüğünden yoksun bırakan tedbirin yargısal denetiminin yapılabilmesi için, kaybolan kişinin ailesi, akrabası, avukatı gibi yakınları karara karşı yargıya başvurma hakkının tanınması (m.17/2-d), gözaltının hukukiliği ilkesi temelinde, özgürlüğünden yoksun bırakılan kişilerin bilgilerini içeren güncellenmiş resmi kayıtların tutulması (m.17/son) yükümlülükleri sayılabilir. Sözleşme'nin getirdiği yenilik, kişileri zorla kaybetmenin uluslararası düzeyde bir suç olarak tanımlanmasıdır.

3. Ünite 2, Sayfa 57, *"Schengen ve Dublin Sözleşmeleri"* başlığı altındaki paragrafta *"1995'de Avustralya"* ifadesi *"1995'de Avusturya"* şeklinde düzenlenmiştir.
4. Ünite 3, sayfa 76, *Sınırlamaların Yasallığı* başlığı altında üçüncü paragrafta yer alan *"..... Ancak 1982 Anayasası 121 ve 122. maddeleriyle, cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kuruluna olağanüstü hâl ya da sıkıyönetimin gerekli kıldığı konularda, yasama organının iznine gerek kalmadan Kanun Hükmünde Kararname çıkarma ve AY m.15/2'deki dokunulmaz haklar dışında Anayasadaki tüm temel hak ve özgürlükleri düzenleme/sınırlama yetkisi vermektedir."* ifadeleri *".....Ancak 1982 Anayasası 119. maddesiyle Cumhurbaşkanına olağanüstü hâlin gerekli kıldığı konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarma ve AY m.15/2'deki dokunulmaz haklar dışında Anayasadaki tüm temel hak ve özgürlükleri düzenleme/sınırlama yetkisi vermektedir."* şeklinde düzenlenmiştir.

5. Ünite 3, sayfa 82, *Ölçülülük (Orantılılık)* başlığı altında üçüncü paragrafın dördüncü satırında yer alan “sıkıyönetim” ifadesi çıkartılmıştır.
6. Ünite 3, sayfa 84, *Olağanüstü Yönetim Kavramı* başlığı altında ikinci satırda yer alan “sıkıyönetim” ifadesi çıkartılmıştır.
7. Ünite 3, sayfa 85, *Olağanüstü Yönetim Usulleri* başlığı altında yer alan “.....Bunlar; “olağanüstü hâller” (m. 119 ve m. 120) ile “sıkıyönetim, seferberlik ve savaş hâli”dir (m. 122).” ifadesi “.....Bunlar; “olağanüstü hâller” (m. 119) ile “seferberlik ve savaş hâli”dir (m. 122).” şeklinde düzenlenmiştir.
8. Ünite 3, sayfa 85, “Sıkıyönetim” başlığı ve içeriği çıkarılmıştır.

Sıkıyönetim

Sıkıyönetim, Anayasa’da (m.122) ve 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanunu’nda düzenlenmiştir. Sıkıyönetim, olağanüstü hâlin ilanını gerektiren durumlardan daha vahim (ağır) durumların ortaya çıkması hâlinde uygulanmaktadır. Sıkıyönetimin ilanı ile birlikte, kamu düzenine ait kolluk görev ve yetkileri, sıkıyönetim ilan edilen bölgelerde veya bütün ülkede mülkî (sivil) makamlardan askerî makamlara (sıkıyönetim komutanlıklarına) geçmekte ve bu komutanlıklar da olağanüstü yetkilerle donatılmaktadırlar. Ayrıca sıkıyönetim ilanı ile birlikte, temel hak ve özgürlükler kısıtlanıp durdurulabilmekte ve bazı suçların askerî mahkemelerde yargılanması sağlanmaktadır.

1982 Anayasası’na (m.122) göre, sıkıyönetim ilanını gerektiren sebepler şu şekilde sıralanabilir: Anayasanın tanıdığı hür demokrasi düzenini veya temel hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmaya yönelik ve olağanüstü hâl ilanını gerektiren hâllerden daha vahim şiddet hareketlerinin yaygınlaşması, savaş hâli, savaş gerektirecek bir durumun baş göstermesi, ayaklanma olması veya vatan veya Cumhuriyete karşı kuvvetli ve eylemli bir kalkışmanın olması, ülkenin ve milletin bölünmezliğini içten veya dıştan tehlikeye düşüren şiddet hareketlerinin yaygınlaşması.

9. Ünite 3, sayfa 85, *Olağanüstü Hâl ve Sıkıyönetiminin İlanı* başlığı ve konunun metni aşağıda belirtilen şekilde düzenlenmiştir.

Olağanüstü Hâlin İlanı

Yurdun bir veya birden fazla bölgesinde veya bütününde olağanüstü hâl ilanına Cumhurbaşkanı yetkilidir. Olağanüstü hâl ilanı kararı, verildiği gün Resmî Gazetede yayımlanır ve aynı gün Türkiye Büyük Millet Meclisinin onayına sunulur. Türkiye Büyük Millet Meclisi tatilde ise derhal toplantıya çağırılır.

Cumhurbaşkanının olağanüstü hâl ilan etme yetkisi süre y.nünden sınırlandırılmıştır. Anayasaya göre (m. 119), ilan süresi *altı ayı* geçemez. Bununla birlikte, TBMM bu süreyi değiştirebilir, gerekli görürse olağanüstü hâli veya sıkıyönetimi kaldırabilir. Olağanüstü hâlin ilanını gerektiren sebeplerin devam etmesi durumunda, TBMM, Bakanlar Kurulunun istemi üzerine her defasında *dört ayı* geçmemek üzere bu süreyi uzatabilir. Savaş hâllerinde, sıkıyönetim süresinin uzatılmasında, dört aylık süreyle sınırlı olma şartı aranmaz.

Cumhurbaşkanının olağanüstü hâl ilan etme yetkisinin bir diğer sınırı da *yer yönündendir*. Gerçekten, Cumhurbaşkanı, olağanüstü hâlin ilanını gerektiren sebepler hangi bölge ya da bölgelerde ortaya çıkmışsa, o bölge ya da bölgelerde olağanüstü hâl ilan edebilir. Belli bir bölge ya da bölgede olağanüstü hâl ilanı gerekli ise, ülkenin her yanında olağanüstü hâl veya sıkıyönetim ilan olunamaz. Ülkenin her yanında olağanüstü hâl ilan edilebilmesi için, olağanüstü hâl ilanını gerektiren sebeplerin ülkenin tamamında ortaya çıkmış olması gerekir.

10. Ünite 3, sayfa 86, “*Olağanüstü Hâl ve Sıkıyönetim İlanının Sonuçları*” başlığı “*Olağanüstü Hâl İlanının Sonuçları*” olarak düzenlenmiştir.
11. Ünite 3, sayfa 86, “*Olağanüstü Hâl ve Sıkıyönetim İlanının Sonuçları*” başlığı altında birinci paragrafta yer alan “*Olağanüstü hâl veya sıkıyönetim hâllerinde, temel hak ve özgürlüklerin kullanılması*” ifadesi “*Olağanüstü hâllerde temel hak ve özgürlüklerin kullanılması.....*” şeklinde düzenlenmiştir.
12. Ünite 3, sayfa 86, “*Olağanüstü Hâl ve Sıkıyönetim İlanının Sonuçları*” başlığı altında üçüncü paragrafta yer alan “*Olağanüstü yönetim usullerinde, idarenin düzenleme yetkisi genişlemektedir. Anayasa’ya göre (m.121 ve 122), cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu, bir yetki kanununa gerek olmaksızın olağanüstü hâl ya da sıkıyönetim süresince, olağanüstü ya da sıkıyönetim hâlinin gerektirdiği konularda kanun hükmünde kararname çıkarabilecektir. Normal dönemlerde çıkarılan KHK’lerin aksine, bu KHK ile*

Olağanüstü Hâl Kanunu'nun öngördüğü durdurma ve kısıtlamalardan daha geniş bir şekilde, temel hak ve hürriyetlerin kısmen veya tamamen durdurulması mümkündür. Ayrıca bu KHK'ler, Anayasaya uygunluk yönünden Anayasa Mahkemesi'nin denetimine de tabi değildir. Ancak olağanüstü KHK çıkarabilmek için Anayasaya göre, ülkenin bütününde veya belirli bir yöresinde, öncelikle, Bakanlar Kurulunca, olağanüstü hâl veya sıkıyönetim ilan edilmiş olması gerekir." ifadeleri " Olağanüstü yönetim usullerinde, idarenin düzenleme yetkisi genişlemektedir. Anayasa'ya göre (m.119), Cumhurbaşkanı, olağanüstü hâl süresince, olağanüstü halin gerektirdiği konularda Cumhurbaşkanlığı kararnameleri çıkarabilecektir. Normal dönemlerde çıkarılan kararnamelerin aksine, bu kararnameler ile Olağanüstü Hâl Kanunu'nun öngördüğü durdurma ve kısıtlamalardan daha geniş bir şekilde, temel hak ve hürriyetlerin kısmen veya tamamen durdurulması mümkündür. Ayrıca bu kararnameler Anayasaya uygunluk yönünden Anayasa Mahkemesi'nin denetimine de tabi değildir. Ancak olağanüstü Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarabilmek için Anayasaya göre, ülkenin bütününde veya belirli bir yöresinde, öncelikle, Cumhurbaşkanınca olağanüstü hâl ilan edilmiş olması gerekir." şeklinde düzenlenmiştir.

13. Ünite 3, sayfa 86-87, *Olağanüstü Hâl ve Sıkıyönetim İlanının Sonuçları* başlığı altında yer alan dördüncü ve beşinci paragraf çıkarılmıştır. Çıkarılan ifadeler şunlardır:

Sıkıyönetim hâlinde kolluk yetkileri askerî makamlara geçmektedir. Sıkıyönetim ilan edilen yerlerde, normal zamanlarda kolluk kuvvetlerine ait genel güvenlik ve asayişe ilişkin görev ve yetkiler sıkıyönetim komutanı tarafından yürütülür. Kolluk kuvvetleri bütün teşkilatıyla birlikte sıkıyönetim komutanının emrine girer. Sıkıyönetim komutanları, kendilerine verilen görev ve yetkilerden dolayı Genelkurmay Başkanı'na karşı sorumludurlar (1402, m. 6).

Sıkıyönetim ilan edilen yerlerde, Sıkıyönetim Kanunu'nda (m. 13-15) sayılan suçları işleyenler, askerî mahkemelerde yargılanırlar. Bu mahkemelerin kararlarına karşı ağır ceza mahkemelerine başvurulabilir.

14. Ünite 3, sayfa 87, *Seferberlik ve Savaş Hâli* başlığı altında üçüncü paragrafta yer alan "Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu, Millî Güvenlik Kurulunun da görüşünü aldıktan sonra, genel veya kısmî seferberlik ilanına karar verebilir." ifadesi "Cumhurbaşkanı genel veya kısmî seferberlik ilanına karar verebilir." şeklinde düzenlenmiştir.
15. Ünite 3, sayfa 87, *Seferberlik ve Savaş Hâli* başlığı altında beşinci paragrafta yer alan "Seferberlik ilan edilince, sıkıyönetim de ilan edilmiş olmaz. Bu konuda Bakanlar Kurulunun takdir yetkisi vardır. Bakanlar Kurulu, seferberlik ilanı ile birlikte gerekirse sıkıyönetim de ilan edebilir. Sıkıyönetim ilan edilmemişse seferberlik hâlinde atanan komutanlar, kendi sorumluluk bölgelerinde, 2941 sayılı Kanun'da belirtilen tedbirleri almaya ve uygulamaya yetkilidirler (m. 12). Seferberlik yine Bakanlar Kurulu kararı ile kaldırılır." ifadeleri kaldırılmıştır.
16. Ünite 3, sayfa 87, *Seferberlik ve Savaş Hâli* başlığı altında sekizinci paragrafta yer alan "Savaş ilanından itibaren, Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu, seferberlik ve sıkıyönetim ilan etmeye....." ifadesi "Savaş ilanından itibaren, Cumhurbaşkanı seferberlik ilan etmeye....." şeklinde düzenlenmiştir.
17. Ünite 3, sayfa 87, "Sıra Sizde 4- Olağanüstü hâl ile sıkıyönetim arasındaki fark nedir?" ifadesi "Sıra Sizde 4- Olağanüstü hâl nedenleri nelerdir ve nasıl ilan edilir?" şeklinde düzenlenmiştir.
18. Ünite 3, sayfa 89, *Sınırlanamayan Haklar* başlığı altında ikinci paragrafın ilk satırında yer alan "sıkıyönetim" ifadesi çıkartılmıştır.
19. Ünite 3, sayfa 89, *Kısmen ve Tamamen Sınırlanabilen Haklar* başlığı altında üçüncü paragrafın dördüncü satırında yer alan "sıkıyönetim" ifadesi çıkartılmıştır.
20. Ünite 3, sayfa 89, *Kısmen ve Tamamen Sınırlanabilen Haklar* başlığı altında üçüncü paragrafta yer alan "..... Ancak, temel hak ve hürriyetlerin olağanüstü hâl (m.122/2) veya sıkıyönetim (m. 122/5) yönetimince nasıl sınırlanacağına veya durdurulacağına ya da durumun gerektirdiği tedbirlerin nasıl ve ne şekilde alınacağına kanunla düzenlenmesi zorunludur." ifadesi ".....Ancak, temel hak ve hürriyetlerin olağanüstü hâl (m.119) yönetimince nasıl sınırlanacağına veya durdurulacağına ya da durumun gerektirdiği tedbirlerin nasıl ve ne şekilde alınacağına kanunla düzenlenmesi zorunludur." şeklinde düzenlenmiştir.
21. Ünite 3, sayfa 90, *Kısmen ve Tamamen Sınırlanabilen Haklar* başlığı altında yer alan beşinci paragraf çıkarılmıştır. Çıkarılan ifadeler şunlardır:

Sıkıyönetim süresince de, temel hak ve hürriyetlerin kullanılmasının kısmen veya tamamen nasıl durdurulacağı ya da Anayasada öngörülen güvencelere aykırı tedbirlerin nasıl alınacağı 13 Mayıs 1971 tarih ve 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanunu ile düzenlenmiştir. Sıkıyönetim ilan edilen bölgelerde genel güvenlik ve asayişle ilgili kolluk yetki ve güçleri sıkıyönetim komutanlıklarına geçeceğinden (SK. m. 2); sıkıyönetim komutanı, konutları ve her türlü dernek, siyasi parti, sendika, kulüp gibi kuruluşlara ait binaları, işyerleri ile özel ve tüzelkişilikleri haiz kuruluşlar ve bunlara ait her türlü açık ve kapalı yerleri, mektup, telgraf ve sair gönderileri ve kişilerin üzerlerini aramak ve zorlama tabii olan eşyaları zaptetmek; her türlü telsiz, radyo ve televizyon gibi her çeşit araçlarla yapılan yayım ve haberleşmeye sansür koymak, sınırlamak veya durdurmak; basımı, yayımı ve dağıtılması yasak olan kitap, gazete, dergi broşür vb. yazılı ve basılı evrakı, yayın ve haberleşme araçlarını toplatmak, bunları basan matbaaları kapatmak; grev ve lokavt haklarının kullanılmasını sürekli olarak durdurmak veya izne bağlamak; sokağa çıkmayı sınırlamak veya tamamen yasaklamak, sıkıyönetim bölgesine girmeyi veya bölge dışına çıkmayı yasaklamak veya sınırlamak, güvenlik ve kamu düzeni bakımından zararlı görülenlerin yerlerini değiştirmek gibi (SK. m.3) yetkileri kullanarak, Anayasa ile güvence altına alınan AY m.15/2'de belirtilen istisnalar dışındaki tüm temel hak ve hürriyetleri sınırlandırabilir veya tamamen veya kısmen durdurulabilir.

22. Ünite 3, sayfa 91, "Özet" başlığı altında yer alan "Hukuk dışı faktörlerle toplum düzeninin bozulması hâllerinde, devlete ve onun idaresine geniş yetkiler veren olağanüstü rejimlerin (olağanüstü hâl, sıkıyönetim, seferberlik ve savaş hâli) ilan edilmesi kaçınılmaz hâle gelebilir. 1982 Anayasa'sında olağanüstü hâl ilanını gerekli kılan hâller sayılmıştır. Bunlar; doğal afet, salgın hastalıklar veya ağır ekonomik bunalım hâlleri (m. 119), Anayasa ile kurulan hür ekonomik düzeni veya temel hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmaya yönelik yaygın şiddet hareketlerine ait ciddi belirtilerin ortaya çıkması veya şiddet olayları nedeniyle kamu düzeninin ciddi biçimde bozulması durumudur. Sıkıyönetim ise, Anayasanın tanıdığı hür demokrasi düzenini veya temel hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmaya yönelik ve olağanüstü hâl ilanını gerektiren hâllerden daha vahim şiddet hareketlerinin yaygınlaşması, savaş hâli, savaşı gerektirecek bir durumun baş göstermesi, ayaklanma olması veya vatan veya Cumhuriyete karşı kuvvetli ve eylemli bir kalkışmanın olması, Ülkenin ve milletin bölünmezliğini içten veya dıştan tehlikeye düşüren şiddet hareketlerinin yaygınlaşması hâllerinde ilan edilebilir. Yurdun bir veya birden fazla bölgesinde veya bütününde olağanüstü hâl ya da sıkıyönetim ilanına Cumhurbaşkanı'nın başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu yetkilidir. Bakanlar Kurulu bu yetkisini, doğal afet veya ağır ekonomik bunalıma ilişkin konularda kendi değerlendirmesiyle; şiddet olaylarının yaygınlaşması ve kamu düzeninin ciddi biçimde bozulmasına bağlı olağanüstü hâllerde ve sıkıyönetim ilanında Milli Güvenlik Kurulu'nun görüşünü aldıktan sonra kullanabilir. Olağanüstü hâl, sıkıyönetim veya savaş ilanına ilişkin Bakanlar Kurulu Kararı Resmi Gazete'de yayımlanır ve olağanüstü hâllerde "derhal", sıkıyönetimde ise "aynı gün" TBMM'nin onayına sunulur. TBMM tatilde ise "derhal"; sıkıyönetim için toplantı hâlinde değilse "hemen" toplantıya çağırılır. Olağanüstü hâl veya sıkıyönetim hâllerinde, temel hak ve özgürlüklerin kullanılması kısmen veya tamamen durdurulabilir veya bunlar için Anayasada öngörülmüş bulunan ek güvencelere aykırı tedbirler alınabilir." ifadeler" 1982 Anayasa'sında olağanüstü hâl ilanını gerekli kılan hâller sayılmıştır. Bunlar; savaş, savaşı gerektirecek bir durumun baş göstermesi, seferberlik, ayaklanma, vatan veya Cumhuriyete karşı kuvvetli ve eylemli bir kalkışma, ülkenin ve milletin bölünmezliğini içten veya dıştan tehlikeye düşüren şiddet hareketlerinin yaygınlaşması, anayasal düzeni veya temel hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmaya yönelik yaygın şiddet hareketlerinin ortaya çıkması, şiddet olayları nedeniyle kamu düzeninin ciddi şekilde bozulması, tabii afet veya tehlikeli salgın hastalık ya da ağır ekonomik bunalımın ortaya çıkması halleridir (m.119). Yurdun bir veya birden fazla bölgesinde veya bütününde olağanüstü hâl ilanına Cumhurbaşkanı yetkilidir. Olağanüstü hâl veya savaş ilanına ilişkin Cumhurbaşkanı Kararı Resmi Gazete'de yayımlanır ve olağanüstü hâllerde "derhal", TBMM'nin onayına sunulur. Türkiye Büyük Millet Meclisi tatilde ise derhal toplantıya çağırılır; Meclis gerekli gördüğü takdirde olağanüstü halin süresini kısaltabilir, uzatabilir veya olağanüstü hali kaldırabilir. Olağanüstü hâllerde, temel hak ve özgürlüklerin kullanılması kısmen veya tamamen durdurulabilir veya bunlar için Anayasada öngörülmüş bulunan ek güvencelere aykırı tedbirler alınabilir." şeklinde düzenlenmiştir.
23. Ünite 3, sayfa 91, "Özet" başlığı altında yer alan "Olağanüstü hâl veya sıkıyönetim hâllerinde temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasının kısmen veya tamamen nasıl durdurulacağı ya da Anayasada düzenlenmiş bulunan güvencelere aykırı ne gibi tedbirler alınacağı, kanunla düzenlenmesi zorunlu olup (AY m. 122/5), bunları düzenleyen kanunlar, 25 Ekim 1983 tarih ve 2935 sayılı Olağanüstü Hâl Kanunu ile 13 Mayıs 1971 tarih ve 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanunu'dur. Olağanüstü yönetim usullerinde, idarenin düzenleme yetkisinin genişlemektedir. Anayasa'ya göre (m.121 ve 122), Cumhurbaşkanı'nın başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu, bir yetki kanununa gerek olmaksızın olağanüstü hâl ya da sıkıyönetim süresince, olağanüstü ya da sıkıyö-

netim hâlinin gerektirdiği konularda kanun hükmünde kararname çıkarabilecektir. Sıkıyönetim hâlinde kolluk yetkileri askerî makamlara geçmektedir. Sıkıyönetim ilan edilen yerlerde, normal zamanlarda kolluk kuvvetlerine ait genel güvenlik ve asayişe ilişkin görev ve yetkiler sıkıyönetim komutanı tarafından yürütülür. Sıkıyönetim ilan edilen yerlerde, Sıkıyönetim Kanununda (m.13-15) sayılan suçları işleyenler, askerî mahkemelerde yargılanırlar." ifadeler "Olağanüstü hâllerde temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasının kısmen veya tamamen nasıl durdurulacağı ya da Anayasada düzenlenmiş bulunan güvencelere aykırı ne gibi tedbirler alınacağı, kanunla düzenlenmesi zorunlu olup (AY m.122/5), bu Kanun, 25 Ekim 1983 tarih ve 2935 sayılı Olağanüstü Hâl Kanunu'dur. Olağanüstü yönetim usullerinde, idarenin düzenleme yetkisinin genişlemektedir. Anayasa'ya göre (m. 119), Cumhurbaşkanı olağanüstü hâl süresince, olağanüstü halin gerekli kıldığı konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarabilecektir." şeklinde düzenlenmiştir.

24. Ünite 3, sayfa 92, *Kendimizi Sınayalım* başlığı altında yer alan "soru-4" aşağıda verilen şekilde düzenlenmiştir.

4. Aşağıdakilerden hangisi olağanüstü hâlin sonuçlarından biri değildir?

- Kişinin maddi ve manevi varlığının kısıtlanması*
- Cumhurbaşkanının, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarması*
- Olağanüstü hâllerde idarenin yetkilerinin genişlemesi*
- Toplantı hürriyetinin kısıtlanabilmesi*
- Yerleşme ve seyahat hürriyetinin kısıtlanması*

25. Ünite 3, sayfa 92, *Kendimizi Sınayalım* başlığı altında yer alan "Soru-8" aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir.

8. Aşağıdakilerden hangisi yasallık ilkesinin istisnalarından biridir?

- İdarenin, kişi hürriyetinin kısıtlanması sonucunu doğuran bir ceza uygulayamaması*
- Yönetmeliklerle insan haklarının sınırlanamaması*
- İdarenin, temel hak ve hürriyetlere dokunan faaliyetleri için kanunî bir yetkinin varlığının gerekmesi*
- Temel hak ve hürriyetlerin ancak kanunla sınırlanabilmesi*
- Olağanüstü hâllerde Cumhurbaşkanının dinlenme hakkını sınırlayabilmesi için kanunî bir yetkinin varlığının gerekmesi*

26. Ünite 3, sayfa 95, *Sıra Sizde Yanıt Anahtarı* başlığı altında yer alan *Sıra Sizde 4- "Öncelikle sebepleri farklıdır. Olağanüstü hâller; doğal afet, salgın hastalıklar veya ağır ekonomik bunalım hâlleri, Anayasa ile kurulan hür ekonomik düzeni veya temel hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmaya yönelik yaygın şiddet hareketlerine ait ciddi belirtilerin ortaya çıkması veya şiddet olayları nedeniyle kamu düzeninin ciddi biçimde bozulması hâllerinde ilan edilebilirken; sıkıyönetim; Anayasanın tanıdığı hür demokrasi düzenini veya temel hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmaya yönelik ve olağanüstü hâl ilanını gerektiren hâllerden daha vahim şiddet hareketlerinin yaygınlaşması, savaş hâli, savaşı gerektirecek bir durumun baş göstermesi, ayaklanma olması veya vatan veya Cumhuriyete karşı kuvvetli ve eylemli bir kalkışmanın olması, Ülkenin ve milletin bölünmezliğini içten veya dıştan tehlikeye düşüren şiddet hareketlerinin yaygınlaşması hâllerinde ilan edilebilir. İkinci olarak, olağanüstü hâllerde genellikle Milli Güvenlik Kurulu'nun görüşü alınmaz iken, sıkıyönetim hâlinde alınır. Üçüncü olarak, Sıkıyönetim hâlinde kolluk yetkileri askerî makamlara geçmektedir. Dördüncü olarak Sıkıyönetim ilan edilen yerlerde, Sıkıyönetim Kanununda sayılan suçları işleyenler, askerî mahkemelerde yargılanırlar." ifadeler "Olağanüstü hâller; savaş, savaşı gerektirecek bir durumun başgöstermesi, seferberlik, ayaklanma, vatan veya Cumhuriyete karşı kuvvetli ve eylemli bir kalkışma, ülkenin ve milletin bölünmezliğini içten veya dıştan tehlikeye düşüren şiddet hareketlerinin yaygınlaşması, anayasal düzeni veya temel hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmaya yönelik yaygın şiddet hareketlerinin ortaya çıkması, şiddet olayları nedeniyle kamu düzeninin ciddi şekilde bozulması, tabii afet veya tehlikeli salgın hastalık ya da ağır ekonomik bunalımın ortaya çıkması hâllerinde ilan edilebilir. Yurdun tamamında veya bir bölgesinde, süresi altı ayı geçmemek üzere Cumhurbaşkanınca ilan edilen olağanüstü hal, karar verildiği gün Resmî Gazetede yayımlanır ve aynı gün Türkiye Büyük Millet Meclisinin onayına sunulur. Türkiye Büyük Millet Meclisi tatilde ise derhal toplantıya çağırılır; Meclis gerekli gördüğü takdirde olağanüstü halin süresini kısaltabilir, uzatabilir veya olağanüstü hali kaldırabilir. Cumhurbaşkanının talebiyle Türkiye Büyük Millet Meclisi her defasında dört ayı geçmemek üzere süreyi uzatabilir. Savaş hâllerinde bu dört aylık süre aranmaz. Olağanüstü hâllerde Cumhurbaşkanı, olağanüstü halin gerekli kıldığı konularda, 104 üncü maddenin onyedinci*

fıkrasının ikinci cümlesinde belirtilen sınırlamalara tabi olmaksızın Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarabilir. Kanun hükmündeki bu kararnameler Resmî Gazetede yayımlanır, aynı gün Meclis onayına sunulur.” şeklinde düzenlenmiştir.

27. Ünite 3, Sayfa 95, “Kendimizi Sınavalım Yanıt Anahtarı” 4. ve 7’nci sorunun doğru şıkkı aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir.
 4. a Yanıtınız yanlış ise “Olağanüstü Hâl” konusunu yeniden gözden geçiriniz.
 7. a Yanıtınız yanlış ise “İnsan Haklarının Sınırlanmasında İlkeler” konusunu yeniden gözden geçiriniz.
28. Ünite 4’de geçen “EKS” kısaltmaları, “ESK” olarak; “UÇM” kısaltması ise “UCM” olarak değiştirilmiştir.
29. Ünite 4, Sayfa 109, “İşkenceye Karşı Sözleşmeye Göre Tesis Edilen Tutuklanma Merkezlerini Ziyaret Sistemi” başlığı altındaki paragraf aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir.

İşkenceye Karşı Sözleşme Seçimlik Protokolü, 18 Aralık 2002’de kabul edilmiştir. Türkiye bu Protokolü 14 Eylül 2005’te ...
30. Ünite 5, sayfa 153, “Yaşamın İçinden” başlığı ve içeriği çıkartılmıştır.
31. Ünite 6, sayfa 158, “Temel Hak ve Hürriyetlerin Anayasa’da Düzenlenmesi” başlığı ikinci paragrafın dokuzuncu satırında yer alan “kanun hükmünde” ifadesi “Cumhurbaşkanlığı” şeklinde düzenlenmiştir.
32. Ünite 6, sayfa 159, “Temel Hak ve Hürriyetlerin Anayasa’da Düzenlenmesi” başlığı üçüncü paragrafın yedinci satırında yer alan “olağanüstü hâllerde ve sıkıyönetim hâlinde çıkarılacak kanun hükmünde kararnamelere” ifadesi “olağanüstü hâllerde çıkarılacak Cumhurbaşkanlığı kararnamelerine” şeklinde düzenlenmiştir.
33. Ünite 6, sayfa 159, “Sınırlamaların Kanuniliği İlkesi” başlığı altında birinci paragrafta yer alan “Ancak 1982 Anayasası’nın 121 ve 122. maddeleriyle, Cumhurbaşkanı’nın başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu’na olağanüstü hâl ya da sıkıyönetimin gerekli kıldığı konularda, TBMM’nin iznine gerek kalmadan kanun hükmünde kararnama çıkarma ve temel hak ve özgürlükleri düzenleme yetkisi verilmektedir.” ifadesi “Ancak 1982 Anayasası’nın 119. maddesiyle Cumhurbaşkanı’na olağanüstü hâlin gerekli kıldığı konularda, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarma ve temel hak ve özgürlükleri düzenleme yetkisi verilmektedir.” şeklinde düzenlenmiştir.
34. Ünite 6, sayfa 159, “Sınırlamaların Kanuniliği İlkesi” başlığı altında ikinci paragrafta yer alan “Bununla birlikte, AY m.91’e göre ekonomik, sosyal ve kültürel hak ve hürriyetler kanun hükmünde kararnamelerle (KHK) düzenlenebilecektir. Bu takdirde, söz konusu KHK kanunlaşınca kadar bu gibi ekonomik ve sosyal hak ve hürriyetler, bir yetki kanununa dayanmasa bile yürütme organı tarafından sınırlanmış olacaktır.” ifadesi “Bununla birlikte, AY m. 104’e göre ekonomik, sosyal ve kültürel hak ve hürriyetler Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle düzenlenebilecektir. Bu takdirde, bu gibi ekonomik ve sosyal hak ve hürriyetler, yürütme organı tarafından sınırlanmış olacaktır.” şeklinde düzenlenmiştir.
35. Ünite 6, sayfa 160, “Kanunların Anayasaya Uygunluğunun Yargısal Denetimi” başlığı altında üçüncü paragrafın üçüncü satırında yer alan “KHK’ye karşı” ifadesi “Cumhurbaşkanlığı kararnamesine karşı”; dördüncü satırda yer alan “KHK’nin” ifadesi “Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin”; altıncı satırda yer alan “İktidar ve Ana muhalefet Partisi Meclis Grubuna” ifadesi “Türkiye Büyük Millet Meclisinde en fazla üyeye sahip iki siyasi parti grubuna” şeklinde düzenlenmiştir.
36. Ünite 6, sayfa 160, “Kanunların Anayasaya Uygunluğunun Yargısal Denetimi” başlığı altında dördüncü paragrafta birinci satırda yer alan “KHK’lere karşı” ifadesi “Cumhurbaşkanlığı kararnamelerine karşı”; dördüncü satırda yer alan “kanun hükmünde kararnamenin” ifadesi “Cumhurbaşkanı kararnamesinin”; sekizinci satırda yer alan “KHK’nin” ifadesi “Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin” şeklinde düzenlenmiştir.
37. Ünite 6, sayfa 161, “Dilekçe Komisyonu” başlığı altında birinci paragrafın altıncı satırında yer alan “...ve Başbakanlığa gönderir.” ifadesi “.....ve bilgi için Cumhurbaşkanlığına gönderir.”; yedinci satırda yer alan “...ve ilgili Bakanlıklara gönderir.” ifadesi “.....ve Cumhurbaşkanı yardımcılarını ile bakanlara gönderilir.” şeklinde düzenlenmiştir.
38. Ünite 6, sayfa 161, “Dilekçe Komisyonu” başlığı altında onuncu satırda yer alan “(m.275)” ifadesi “(m.120)” olarak düzenlenmiştir.
39. Ünite 6, sayfa 161, “İnsan Hakları İnceleme Komisyonu” başlığı altında ikinci paragrafın onuncu satırında yer alan “Başbakanlık aracılığıyla ilgili bakanlıklara” ifadesi “Başbakanlık aracılığıyla Cumhurbaşkanlığı ve ilgili bakanlıklara” şeklinde düzenlenmiştir.

40. Ünite 6, sayfa 162, "Korumanın Gerekliliği" başlığı altında dördüncü paragrafın dördüncü satırında yer alan "tek başına imzaladığı kararlar ve emirler aleyhine her türlü yargı yolu kapatılmıştır." ifadesi çıkartılmıştır.
41. Ünite 6, sayfa 162, "Korumanın Gerekliliği" başlığı altında dördüncü paragrafın beşinci satırında yer alan "Bakanlar Kurulu'nu" ifadesi çıkartılmıştır.
42. Ünite 6, sayfa 162, "Korumanın Gerekliliği" başlığı altında dördüncü paragrafın yedinci satırında yer alan ".....başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu kararıyla olağanüstü hâl ve sıkıyönetim ilan etmek (m. 120, 121) ve kanun hükmünde kararname çıkarmak....." ifadesi ".....olağanüstü hâl ilan etmek (m. 119) ve Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarmak....." şeklinde düzenlenmiştir.
43. Ünite 6, sayfa 162, "Korumanın Gerekliliği" başlığı altında dördüncü paragrafın sonunda yer alan "Halbuki parlamenter sistemlerde cumhurbaşkanı yürütme organının sorumsuz kanadını oluşturmaktadır. Sorumsuzluk ise yetkisizliği gerektirmektedir." ifadeleri çıkartılmıştır.
44. Ünite 6, sayfa 162, "Korumanın Gerekliliği" başlığı altında beşinci paragrafta yer alan "Yürütmeye yetki olma gücünü Anayasaya serpiştirilmiş bazı hükümler vermektedir (m. 73, 121, 122, 167) Örneğin, olağanüstü hâller ve sıkıyönetim süresince cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu, yetki kanununa dayanmadan kanun hükmünde kararname çıkarabilmektedir (m. 120, 121)." ifadesi "Yürütmeye yetki olma gücünü Anayasaya serpiştirilmiş bazı hükümler vermektedir (m. 73, 119, 167) Örneğin, olağanüstü hâl süresince Cumhurbaşkanlığı, olağanüstü hâlin gerekli kıldığı konularda, 104 üncü maddenin onyedinci fıkrasının ikinci cümlesinde belirtilen sınırlamalara tabi olmaksızın Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarabilmektedir." şeklinde düzenlenmiştir.
45. Ünite 6, sayfa 162-163, "Korumanın Gerekliliği" başlığı altında yer alan aşağıda belirtilen yedinci ve sekizinci paragraflar çıkartılmıştır.

"Anayasada, askerî otoriteyi insan hakları alanında daha aktif duruma sokan düzenlemeler vardır. Bunlar, sıkıyönetim ilanının kolaylaşması, sıkıyönetim komutanının yetkilerinin artması gibi olgulardır. Üstelik askerî otoritenin bazı kararları yargı denetimi dışında bırakılmıştır. Son olarak, eskiden Başbakanı karşı sorumlu olan ve onun koordinasyonu altında çalışan sıkıyönetim komutanlarının bundan sonra Genelkurmay Başkanına karşı sorumlu tutulmaları, bunlar üzerindeki sivil otorite denetiminin, dolayısıyla siyasal denetimin zayıfladığının bir göstergesidir. Askerî idarenin, Anasadaki normal yeri, Yürütme Bölümü içindeki "idare" kesimi olması gerekirken, Bakanlar Kurulu başlığı altında yer almış olması ve Genelkurmay Başkanının Millî Savunma Bakanına karşı değil, Başbakanı karşı sorumlu tutulması ve Millî Güvenlik Kurulu'nun hükümet ile askerî bürokrasi arasında bağlantıyı sağlayan bir ortak karar organı statüsüne dönüşmesini sağlamıştır.

Günümüzde kuvvetler ayrılığı yeni bir içerik kazanmıştır. Parlamentoda çoğunluğu teşkil eden parti ya da partiler hükümeti kurmaktadır. Dolayısıyla yasama - yürütme tek bir organda ve yürütmede birleşmiş olmaktadır. Parlamentodaki çoğunluğun kurduğu hükümetin başbakanı hem yasama ve hem de yürütme organına hakim olmaktadır. Parlamentonun öneminin azalmasıyla birlikte yürütmenin de güçlenmesi iktidarın kişiselleşmesi sonucunu doğurmaktadır. İktidarın kişiselleşmesinin en önemli sebebi, parti disiplindir. Bunun yanında muhalefetin zayıflığı, parlamento denetiminin işlememesi, kitle haberleşme araçlarının etkisi de kişisel iktidar anlayışını besleyen diğer etkenlerdir.

46. Ünite 6, sayfa 164, "Korumanın Gerekliliği" başlığı altında birinci paragrafta yer alan "Bunlara bir de cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulunun, yetki kanununa dayanmadan olağanüstü yönetim usullerini ilan etme ve kanun hükmünde kararname çıkarabilme yetkilerini de ilave etmemiz gerekiyor." ifadesi "Bunlara bir de Cumhurbaşkanının Anayasanın 119. maddesine göre olağanüstü hâl ilan etme ve Cumhurbaşkanlığı olağanüstü hâl kararnamesi çıkarabilme yetkilerini de ilave etmemiz gerekiyor." şeklinde düzenlenmiştir.
47. Ünite 6, sayfa 164, "Korumanın Gerekliliği" başlığı altında ikinci paragrafın üçüncü satırında yer alan "tüzük hariç" ifadesi çıkartılmıştır.
48. Ünite 6, sayfa 165, "İdarenin Yargısal Denetimi" başlığı altında üçüncü paragrafta yer alan "AY m. 125/2 ile cumhurbaşkanının tek başına yaptığı işlemler ile Yüksek Askerî Şura kararlarına dayalı bazı işlemler, AY m. 129/4 ile silahlı kuvvetler hakkındaki disiplin cezaları, AY m. 159/10 ile HSK'nın meslekten çıkarma cezasına ilişkin olanlar dışındaki kararlarına karşı yargı mercilerine başvurulamaz. Ayrıca, olağanüstü hâl ve sıkıyönetim halinde, olağanüstü hâl ve sıkıyönetim halinin gerekli kıldığı konularda Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanacak Bakanlar Kurulunun çıkaracağı kanun hükmünde kararnamelerin (AY m. 121/3 ve 122/2) Anayasaya aykırılığı ileri sürülerek Anayasa Mahkemesinde iptal davası açılması mümkün olmadığından (m. 148/1) bu gibi kanun hükmünde kararnameler ile yargı denetimine getirilecek kısıntıların da Anayasaya aykırılığı ileri sürüle-

meyecektir." ifadesi "AY m. 125/2 ile, Yüksek Askerî Şura kararlarına dayalı bazı işlemler, AY m. 129/4 ile silahlı kuvvetler hakkındaki disiplin cezaları, AY m. 159/10 ile HSK'nın meslekten çıkarma cezasına ilişkin olanlar dışındaki kararlarına karşı yargı mercilerine başvurulamaz. Ayrıca, olağanüstü hallerde olağanüstü halin gerekli kıldığı konularda Cumhurbaşkanının çıkaracağı kararnamelerin (AY m. 121/3 ve 122/2) Anayasaya aykırılığı ileri sürülerek Anayasa Mahkemesinde iptal davası açılması mümkün olmadığından (m. 148/1) bu gibi Cumhurbaşkanlığı kararnameleri ile yargı denetimine getirilecek kısıntıların da Anayasaya aykırılığı ileri sürülemeyecektir." şeklinde düzenlenmiştir.

49. Ünite 6, sayfa 165, "İdari Usul ve İlkeleri" başlığı altında birinci paragrafın ikinci satırında yer alan "sadece bağımsız mahkemelerin" ifadesi "sadece bağımsız ve tarafsız mahkemelerin" şeklinde düzenlenmiştir.
50. Ünite 6, sayfa 166, "Kanunsuz Emir" başlığı altında ikinci paragrafın beşinci satırında yer alan "tüzük" ifadesi çıkartılarak yerine "Cumhurbaşkanlığı kararnamesi" ifadesi eklenmiştir.
51. Ünite 6, sayfa 167, "Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu" başlığı altında birinci paragrafta yer alan ". Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu, biri Başkan, biri İkinci Başkan olmak üzere on bir üyeden oluşur. Kurulun sekiz üyesi Bakanlar Kurulu, üç üyesi Cumhurbaşkanı tarafından seçilir. Bakanlar Kurulunca seçilecek bir üye Yüksek Öğretim Kurulu tarafından insan hakları alanında çalışmalar yapan öğretim üyelerinden önerilecek iki aday arasından; yedi üye ise dördüncü fıkrada aranan şartları taşımak kaydıyla, insan hakları alanında çalışmalar yapan sivil toplum kuruluşları, sendikalar, sosyal ve mesleki kuruluşlar, akademisyenler, avukatlar, görsel ve yazılı basın mensupları ve alan uzmanlarının göstereceği adaylar veya üyelik başvurusu yapanlar arasından belirlenir (m. 10/2)." ifadesi çıkartılarak ". Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu, biri Başkan, biri İkinci Başkan olmak üzere Cumhurbaşkanı tarafından atanan on bir üyeden oluşur." şeklinde düzenlenmiştir.
52. Ünite 6, sayfa 167, "Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu" başlığı altında ikinci paragrafın birinci satırında yer alan "Kurumun görev alanındaki konularda bilgi ve deneyim sahibi olmak" ifadesi çıkartılmıştır.
53. Ünite 6, sayfa 167, "Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu" başlığı altında ikinci paragrafın sonunda yer alan "kamu kurum ve kuruluşlarında, uluslararası ve sivil toplum kuruluşlarında veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarında ya da özel sektörde toplamda en az on yıl çalışmış olmak gerekir." ifadesi çıkartılmıştır.
54. Ünite 6, sayfa 167, "Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu" başlığı altında üçüncü paragrafta yer alan "Üyelerin görev süresi dört yıldır. Arka arkaya iki dönem görev yapan üyeler bir dönem geçmeden tekrar seçilemez. Başkan ve İkinci Başkan, Kurul tarafından Kurul üyeleri arasından seçilir (m. 10/7)." ifadesi çıkartılarak "3 sayılı Cumhurbaşkanlığı kararnamesine ekli 3 nolu Cetvele göre Kurul üyelerinin görev süresi dört yıldır." şeklinde düzenlenmiştir.
55. Ünite 6, sayfa 170, "Başkan ve Başkanlık" başlığı altında üçüncü paragrafın yer alan onuncu satırında yer alan "Bakanlar Kurulu kararıyla" ifadesi "Cumhurbaşkanı kararıyla"; onüçüncü satırda yer alan "Bakanlar Kurulu kararıyla" ifadesi "Cumhurbaşkanınca" şeklinde düzenlenmiştir.
56. Ünite 6, sayfa 170, "Başvurular" başlığı altında dördüncü paragrafın birinci satırında yer alan "Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu" ifadesi "Hâkimler ve Savcılar Kurulu" şeklinde düzenlenmiştir.
57. Ünite 6, sayfa 174, "Düzenleyici ve Denetleyici Kurullar" başlığı birinci paragrafın sonunda yer alan "Şeker Kurulu, Tütün, Tütül Mamulleri ve Alkollü İçkiler Piyasası Düzenleme Kurulu" ifadesi çıkartılmıştır.
58. Ünite 6, sayfa 177, "Yargıda Bulunması Gereken Nitelik, Özellik ve Güvenceler" başlığı birinci paragrafın altıncı satırında yer alan "bağımsız mahkemelerce" ifadesi "bağımsız ve tarafsız mahkemelerce" şeklinde düzenlenmiştir.
59. Ünite 6, sayfa 177, "Yargı Bağımsızlığı" başlığı ikinci paragrafın ikinci satırında yer alan "bağımsız mahkemelerce" ifadesi "bağımsız ve tarafsız mahkemelerce" şeklinde düzenlenmiştir.
60. Ünite 6, sayfa 178, "Yargı Bağımsızlığı" başlığı dördüncü paragrafın birinci satırında yer alan "tüzük" ifadesi çıkartılarak "Cumhurbaşkanlığı kararnamesi" ifadesi eklenmiştir.
61. Ünite 6, sayfa 178, "Özet" başlığının üçüncü paragrafın sekizinci satırında yer alan "m.91" ifadesi "m.104"; onuncu satırında yer alan "KHK'lerle" ifadesi "Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle" şeklinde düzenlenmiştir.
62. Ünite 6, sayfa 178, "Özet" başlığının dördüncü paragrafın üçüncü satırında yer alan "kanun hükmünde kararnamelerin" ifadesi "Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin" şeklinde düzenlenmiştir.

63. Ünite 6, sayfa 178, "Özet" başlığının altıncı paragrafın onsekizinci satırında yer alan "tüzük" ifadesi çıkartılarak "Cumhurbaşkanlığı kararnamesi" ifadesi eklenmiştir.
64. Ünite 6, sayfa 186, "Kendimizi Sınayalım" başlığı altında yer alan beşinci sorunun "b seçeneğinde" yer alan "Bakanlar Kurulu" ifadesi çıkartılarak "Cumhurbaşkanı yardımcısı" şeklinde düzenlenmiştir.
65. Ünite 6, sayfa 190, "Sıra Sizde Yanıt Anahtarı" başlığı altında Sıra Sizde 1, birinci paragrafın üçüncü satırında yer alan "bağımsız mahkemelerin" ifadesi "bağımsız ve tarafsız mahkemelerin" şeklinde düzenlenmiştir.
66. Ünite 6, sayfa 190, "Sıra Sizde Yanıt Anahtarı" başlığı altında Sıra Sizde 2, otuzbirinci satırında yer alan "TBMM Başkanlığına ve Başbakanlığa sunulmak üzere" ifadesi "TBMM Başkanlığına sunulmak üzere" şeklinde düzenlenmiştir.
67. Ünite 7, sayfa 195, "Ötenazi (Ölme Hakkı)" başlığı altında üçüncü paragrafın üçüncü satırında yer alan "663 sayılı Sağlık Bakanlığı ve Bağlı Kuruluşlarının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname" ifadesi "663 sayılı Sağlık Alanında Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun Hükmünde Kararname" şeklinde düzenlenmiştir.
68. Ünite 7, sayfa 197, "Yaşama Hakkının Sınırları" başlığı altında yedinci satırda yer alan "sıkıyönetim veya" ifadesi çıkartılmıştır.
69. Ünite 7, sayfa 212, "Din ve Vicdan Hürriyeti" başlığı altında birinci maddenin ondördüncü satırında yer alan "sıkıyönetim" ifadesi çıkartılmıştır.
70. Ünite 7, sayfa 220, "Ceza Kanunlarının Geriye Yürümezliği ve Çifte Yargılama Yasağı" başlığı altında birinci paragrafın altıncı satırında yer alan "sıkıyönetim" ifadesi çıkartılmıştır.
71. Ünite 7, sayfa 223, "Sanık Hakları" başlığı altında ikinci maddenin sekizinci satırında yer alan "sıkıyönetim" ifadesi çıkartılmıştır.
72. Ünite 7, Sayfa 231, "Kendimizi Sınayalım" 10. soru a şıkkı aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir.
 - a. Fiil ehliyetine sahip herkes derneklere üye olabilir.
73. Ünite 8, sayfa 236, "Çalışma Hakkı ve Hürriyeti" başlığı altında dördüncü paragrafın birinci satırında yer alan "Sakatların" ifadesi "Engellilerin" şeklinde düzenlenmiştir.
74. Ünite 8, sayfa 236, "Çalışma Hakkı ve Hürriyeti" başlığı altında dördüncü paragrafın üçüncü satırında yer alan "Bakanlar Kurulunca" ifadesi "Cumhurbaşkanınca" şeklinde düzenlenmiştir.
75. Ünite 8, sayfa 244, "Sosyal Güvenlik Hakkı" başlığı dokuzuncu paragrafın beşinci satırında yer alan "sakatların" ifadeleri "engellilerin"; sekizinci satırda yer alan "sakatlar" ifadesi "engelliler" olarak düzenlenmiştir.
76. Ünite 8, sayfa 251, "Bilim ve Sanat Hürriyeti" başlığı altında üçüncü paragrafın üçüncü satırında yer alan "Bakanlar Kuruluna" ifadesi çıkartılarak "Cumhurbaşkanına" olarak düzenlenmiştir.
77. Ünite 8, sayfa 257, "Seçilme Hakkı" başlığı altında üçüncü paragrafın dördüncü satırında yer alan "yirmi beş yaşını" ifadesi "onsekiz yaşını" olarak düzenlenmiştir.
78. Ünite 8, sayfa 262, "Kendimizi Sınayalım" başlığı altında dördüncü sorunun "c seçeneği"nde yer alan "Vatandaşlık, Bakanlar Kurulu'nun belirlediği şartlarla kazanılır ve kaybedilir." ifadesi "Vatandaşlık, Cumhurbaşkanının belirlediği şartlarla kazanılır ve kaybedilir." şeklinde düzenlenmiştir.